

Sveriges liberala partis valprogram.

De val till andra kammaren, som nu förestå, äro mer än vanligt betydelsefulla. De gälla främst försvarsfrågan som vid årets riksdag lämnats olöst. Men de gälla också andra frågor av utomordentlig vikt. Sveriges folk skall i dessa val för hela fyra år framåt säga sitt bestämmande ord om de stora stridsfrågorna i vårt ekonomiska, sociala och andliga liv.

Splittringen mellan partierna har under den gångna riksdagen ökat och motsatserna skärpts. Alla bekänna sig till samma mål: att avhjälpa yttre otrygghet och ekonomiskt betryck. Men vägarna till målet gå ohjälpligt isär. Ytterlighetsriktningar åt båda sidor rusta sig till en oförsonlig strid.

Sveriges liberala parti vägrar att gå med i denna kampolitik. Den kan icke gagna land och folk. Fredens sak främjas icke därav, att vårt land brådstörtat slår in på avvärningens väg trots oron och osäkerheten i världen. Sveriges fred kan ej heller tryggas allenast genom militära rustningar utan tillräcklig hänsyn till det ekonomiska läget och folkets vilja. Landets välstånd skulle icke befordras utan undergrävas genom socialisering av enskilda företag och genom kroppslarbetarnas herravälde över produktionen. Det har lika litet något att vinna genom höga tullmurar eller sociala tvångsåtgärder i arbetsfredens namn.

Sveriges liberala parti är förvissat därom, att fred och välstånd måste sökas på andra vägar. Dess politik bygger på personlighetens värde och rätt. Den hävdar allas frihet, samhörighet och lika rätt i samhället. Den kräver ett aktivt fredsarbete, men anser att landet alltjämt behöver ett ändamålsenligt ordnat försvarsväsen. Den vill utjämna de skärpta motsatserna mellan olika meningsriktningar, och utan snäva partiband främja vidgad samverkan för allmänt väl.

Med hänvisning till sitt den 7 oktober 1923 antagna allmänna program vill Sveriges liberala parti här ange sin ställning till vissa särskilt aktuella frågor.

AKTIV FREDSPOLITIK. Det liberala partiet vill medverka i det mellanfolkliga samarbetet för en varaktig fred. Målet för liberalismens strävan den i alla länder är att låta rätten träda i våldets ställe och att grunda förhållandet mellan staterna på frihet och likställighet.

Nationernas förbund är den fasta stödjepunkten för utvecklingen fram emot en internationell rättsordning. En huvuduppgift för den aktiva fredspolitik, som de liberala företrädarna, måste därför bliva att förläna Nationernas förbund inre styrka och yttre auktoritet. Härfor erfordras stödet av en mäktig folkopinion i alla länder. Skapandet av en allmän uppriktig fredsvilja bör därför ingå, som ett viktigt led i uppfostrings- och upplysningsarbetet.

I den mån en internationell rättsordning vinner stadga, möjliggöres en internationell genomförd nedrustning. Sveriges liberala parti vill med kraft arbeta härpå.

FÖRSVARSRÅGAN. En avsevärd minskning av våra försvarsbördor nödvändiggöres av det ekonomiska trycket. En sådan kan också vidtagas med hänsyn till vårt förändrade yttre läge, men måste avvägas med den varsamhet, som kräves av den nuvarande övergångstidens osäkerhet, och med strängt fasthållande av förvarets ändamålsenliga anordning. Frågan bör lösas väsentligen enligt de linjer, som från liberalt håll förordats vid årets riksdag.

1. Inskränkning i lantförsvarets fredsorganisation är av kostnadsskäl oundgänglig. Härvid bör tillses, att tillräckligt antal regementen och fördelningar bibehållas för att vid krigsfara möjliggöra uttagande av landets försvarskraft.

2. Minskning av de värnpliktigas övningstid i huvudsaklig överensstämmelse med kamrarnas beslut vid årets riksdag (140 dagar för armens huvudmassa) bör kunna vidtagas under förutsättning att tiden effektivt utnyttjas och användes uteslutande för de till vapentjänst uttagna värnpliktiges militära utbildning.

3. Med hänsyn till vårt nuvarande militärpolitiska läge och krigsteknikens utveckling bör beredas större utrymme än hittills åt flottan och flygvapnet i jämförelse med armén. Vårt sjöförsvar bör främst byggas på

torped- och minvapen och en genomtänkt flottplan bör utarbetas. Betydande besparingar måste ske i fråga om organisation och bemanning samt genom utrangering av föråldrade eller förslitna fartyg för att möjliggöra höjt anslag till ny materiel.

4. Anskaffning av lämpligt underbefäl bör ordnas på ett mera tillfreds ställande sätt än hittills. Underbefälet bör under sin militära utbildning även erhålla för det civila livet behövlig undervisning i vanliga skolämnen.

5. Genomgripande förbättringar påfordras i underofficerskårens utbildning, befordran och tjänsteställning. Den frivilliga skytterörelsen understödjes.

En demokratisk anda bör präglade den nya försvarsorganisationen i fråga om befälets rekrytering och befordran, truppens behandling och de värnpliktigas rättsskydd.

EKONOMISKA FRÅGOR. Gent emot protektionism och socialism bör den ekonomiska friheten hävdas, men missbruk och övergrepp, utövade i frihetens namn, måste bekämpas. Monopolisering av landets naturtillgångar och osunda trustbildningar bör kraftigt motarbetas.

Vid den allmänna prövning av tullfrågan, som nu efter flerårig utredning förestår, utgår det liberala partiet från en klar principiell frihandelsståndpunkt. Mot de framställda kraven på förhöjning av nuvarande och införande av nya skyddstullar reser det ett bestämt motstånd.

Folkrepresentationen har att taga en bestämd ställning till kravet på socialisering allt efter som utredningen härom fortskrider. De liberala motsätta sig socialiseringen av produktion och egendom. De bygga sin ekonomiska politik på enskild företagsamhet och enskild äganderätt. Sunda ekonomiska principer måste tillämpas i det offentliga livet: största återhållsamhet vid beviljande av anslag till allmänna utgifter varsamhet vid upplåningen och sträng sparsamhet vid förvaltningen av statens medel.

Ett rättvist skattesystem är en liberal huvudfordran. En minskning av skattetrycket kräves för bevarande av den enskildes sparkraft och med hänsyn till näringslivets behov av kapitalbildning.

JORDREFORMER. Lösningen av den för vårt folk så viktiga jordfrågan bör i främsta rummet sökas i samförstånd med landets jordägare och ej medelst ett allmänt tillämpat tvångsförfarande mot dessa, innan frivillighetens väg visat sig oframkomlig.

Den svenska bondejorden måste värnas och jordens anhopning på ett fåtal händer förhindras. Men en allmän koncessionslagstiftning rörande förvärv av fastighet är varken önskvärd eller av omständigheterna påkallad.

Jordbrukarnas egen samverkan för ekonomisk trygghet och utveckling bör verksamt stödjas.

För den, som vill bruka svensk jord, bör lämplig mark jämte behövlig skog göras tillgänglig främst genom en utsträckt och effektiv jordförmedling under det allmännas ledning. Utbrytning av jord från stora egendomar bör jämväl underlättas genom moderniserad lagstiftning om jorddelning och ägobyte.

Det allmännas stöd för bildande av nya jordbruk bör lämnas så, att det ej kan utnyttjas till obehörig prisstegring.

Ytterligare åtgärder för tryggande av torpare, mindre arrendatorers och andra brukares sociala och ekonomiska ställning böra vidtagas.

SOCIALT REFORMARBETE. Ett sunt befolkningsmaterial är en ovärderlig samhällstillgång, som bör vårdas och utvecklas.

Det liberala partiet vill alltjämt befrämja djupgående sociala reformer. Tidens ekonomiska bekymmer kunna fördröja, men få icke undanskymma denna uppgift. En omorganisation av socialförsäkringen,

syftande till förenkling och större enhetlighet, är påkallad, liksom också dess utsträckning till nya områden. Härvid bör man mera än förut stödja sig på de försäkrades egen medverkan. I den mån statsbidrag i nuvarande finansiella läge kunna anvisas, bör närmast sjukförsäkringen, däri inbegripen moderskapsförsäkring, tillgodoses.

Arbetet för allmän folknykterhet vilja de liberala, med full frihet för skilda ståndpunkter i förbudsfrågan, energiskt fullfölja, främst genom kraftigt stöd åt upplysningsverksamheten rörande nykterhetens betydelse för folkhälsa och folkeekonomi, genom verksamma restriktioner samt genom bekämpande av all olaga rusdryckshandtering.

SKOLREFORMEN. Möjligheterna till praktisk och teoretisk utbildning böra göras i lika mån tillgängliga för män och kvinnor De få icke bli företrädesrättigheter för de välsituerade eller för stadsbefolkningen. En allmän skolreform bör syfta till utjämning av klasskillnaden. Bottenskolans idé bör ligga till grund för skolans organisation. Men tankens genomförande får icke förkväva det enskilda initiativet och därmed beröva framåtskridandet den tillgång, som erbjudes av fria personliga insatser. Skolgången bör underlättas bland annat genom skolböckernas förbilligande. Undervisningen får icke begränsas till att bibringa minneskunskap, utan bör mer syfta till karaktärens och personlighetens fostran. Examensväsendets överdrifter böra motarbetas.

De initiativ, som av representanter för det liberala partiet vid årets riksdag tagits för arbetsfredens bättre tryggnad och vårt valsäts förbättring, böra energiskt fullföljas.

ARBETSFREDEN. En allt starkare folkmening fordrar, att samhället ingriper mot de förödande arbetskonflikterna. Trots bristande god vilja hos de direkt intresserade parterna måste förliknings- och skiljedomsväsen det utvecklas, en på insikten om naturlig intressegemenskap grundad samverkan mellan arbetsgivare och arbetare mera regelmässigt ordnas, samt åtgärder skyndsamt vidtagas till förebyggande av allmänfarliga arbetsinställelser.

PERSONVAL. En ordning, som möjliggör röstning mera på personer än på partibeteckningar, bör genomföras, trots det motstånd denna reformtanke rönt. Endast därigenom kan vårt politiska liv bli uppbyggt av den personliga ansvarskänsla, som, frigjord från partivälde, utgör en borgen för ett oegennyttigt och fruktbringande samarbete mellan personer och partier om gemensamma mål.

Det är en livssak för vårt land, att dess väljare noga överväga sin mening inför ett val, som blir bestämmande för gestaltningen av landets framtid. De böra fråga sig, om de bidra till lösningen av tidens svårigheter genom att ansluta sig till de skaror, som på utvecklingens mödosamma väg antingen stå motsträviga oförstående eller ock storma fram mot oklara mål. Ett annat val står dem öppet. De kunna med sina röster medverka till fullföljandet av ett fördomsfritt och målmedvetet arbete för fred mellan folken och fred inom det svenska samhället.

För en sådan politik är det Sveriges liberala parti nu manar Sveriges folk att gå till val.